

## ВОЛЕЙБОЛ ЎЙИНИНГ ВУЖУДГА КЕЛИШ ТАРИХИ

10.53885/edinres.2021.10.49.039

*Дустов Б.А*

**Бухоро давлат университети**

Профессор Альфред Холстет 1896 йил Спрингфилд шаҳрида ўтказилган Христиан ёшлари уюшмалари конференциясида бу ўйинни

“Волейбол” деб атади. Ўйиннинг номи инглиз тилидан таржима қилинганда “Учиб келаётган тўп “ ёки “ Тўпни учаётганда қайтариш” деган маънони билдиради. 1900 йилда Американинг “Спондинг” фирмаси биринчи волейбол тўпни ихтиро қилган ва шу йилнинг ўзида расмий равишда волейбол қоидалари ихтиро қилинган .

1957 йилда Халқаро Олимпия қўмитаси ўзининг 53 –сессиясида волейбол олимпия спорт тури деб қабул қилинади.

1947 йил апрел ойида давлат иштирокида Францияда ўтган биринчи конгрессда Халқаро Волейбол Федерацияси ташкил қилинди ва бу орқали волейболнинг тарқалиши халқаро обрўи ошиши учун муҳим қадам қўйилди. 1897 йилда тартибга киритилган қоидалар 10 бўлимдан иборат эди: - майдон ўлчами -7,6x15,1 см

- тўрнинг баландлиги 198 см.
- Тўпнинг айланма ўлчами 63,5-65,5 см
- Тўпнинг оғирлиги 340 гр
- Ўйинчилар сони чегараланмаган
- Йиқиладиган ўйинчи бир оёғи билан чизиққа туриши керак , фақат ўзининг

бошланғич узатилиши очко сикатида ҳисобланади.

- Ўйин тегилиш хато
- Бошланғич узатиш такрорланган пайтда тўп тўрга тегса узатилади.

Кейинчалик қоидалар такомиллаша бошланди:

1900 йил: 1 партия 21 очко тўрнинг баландлиги 213 см

1912 йил майдон ўлчами 10,6x 18,2 м ,тўрнинг баландлиги 228 см.

1917 йил командада фақат 6 ўйинчи

1922 йил тўпга фақат 3 маротаба тегиш рухсат этилади , майдон ўлчами 9,1 x 18,2 метрни

1925 йил тўпнинг ўлчами 66-69 см , оғирлиги 275-285 гр, майдон 9x18 метр

1934 йил аёллар учун турнинг баландлиги 224 см .

Халқаро қоидалар 1951 йилда Марсель шаҳрида булиб ўтган ФИБВ конгрессда расмий тан олинди . ФИБВ – дунёда энг оммавий ва машҳур федерациядан бирidir. У 217 та давлатдан 140 млн волейболчиларни бирлаштиради. Волейболнинг оммабоплиги , кенг халқаро алоқалари, купгина расмий ва ўртоқлик учрашувлар турли хил минтақалар командаларнинг тенлашувларига олиб келади. Шунга қарамасдан жаҳоннинг 4 та жамоаси қатор йиллар давомида чемпион булиб келишган.

(1956-1966 й ) ГДР, ( 1970й ) Собик Иттифоқида ( 1949, 1952, 1960, 1962, 1978, 1982 й ) булардан кейинги йиллар Куба, Бразилия, Руминия, Болгария, Италия, Югаславия, Япония, Хитой, Россия жамоалари ўрин олади. Эркалар жамоаси ўртасида уч давлат вакиллари олимпия чемпиони булган: Собик Иттифоқ (1964, 1968, 1980 й) Япония(1972 й), Польша ( 1976 й)

Охирги йиллар давомида Россия ва Япония давлатларининг аёллар жамоаси ўртасида ашаддий кураш бормоқда. Ушбу курашда 1978 йилда жаҳон чемпиони бўлган Куба жамоаси қўшилди. Хитой, Корея, Перу, Германия, Венгрия, Болгария, Чехославакия, Канада , Польша, Италия жамоалари ҳам катта салоҳиятга эга .Япония жамоаси 1964, 1976-йилларда олимпия ўйинлари чемпиони бўлган. Жаҳон чемпиони унвони собик иттифоқ (1952, 1956, 1960, 1970) , Япония (1962, 1974, 1976) Хитой (1982) давлатлари эгаллашган .

Ўзбекистонда волейбол тараққиётини бошқарувчи давлат ташкилотлари, уларнинг таркиби ва шаҳобчалари Республикамизда волейбол тараққиётини бошқариш функциясини жисмоний тарбия ва спорт бўйича давлат ташкилотлари таркибига кирувчи туман, шаҳар, вилоят шаҳобчалари бажаради.

Спортчи резервларини ва юқори малакали спортчиларни етиштиришни бошқариш масъулияти Ўзбекистон Республикаси жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси қарамоғидаги спорт ўйинлари шубасига юкланади. Бундай қўмиталар республикамизнинг ҳар бир туман, шаҳар ва вилоятларда мавжуд бўлиб, улар жойларда волейбол тараққиётини таъминлашга жавобгардирлар.

Волейболни тараққий эттиришда, уни янада оммавийлаштиришда республика, вилоят, шаҳар ва туман касаба уюшмаларнинг “Кўнгилли жисмоний тарбия ва спорт жамиятлари” катта иш олиб боради.

Волейбол ўқув машғулот сифатида Олий ва Ўрта махсус билим юртлари ҳамда умумий таълим мактабларнинг ўқув дастурларидан жой олган.

Республикамизнинг миллий терма жамоалари нафақат юқори малакали волейболчиларни тайёрлаш, балки волейбол бўйича истеъдодли ўринбосарларни етиштириш тадбирларига раҳбарлик қилиш, уларга назарий ва услубий ёрдам кўрсатиб туриши зарур.